

A Comparison of Financial Instruments between the Turkish Financial Reporting Standards (TFRS) and Financial Reporting Standards for Large and Medium-Sized Entities (BOBI FRS)

Taylan Altintas
Istanbul University, Faculty of Business Administration, Istanbul, Turkey
E-mail: ataylana@istanbul.edu.tr

Nesegul Parlak
Ordu University, Ordu, Turkey
E-mail: nparlak@odu.edu.tr

ABSTRACT

The Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority of Turkey (KGK), issued the “Communique Nr. 30138: Financial Reporting Standard for Large and Medium-sized Entities (BOBI FRS), on the Official Gazette dated 29 July 2017 for the Turkish Companies that are subject to independent audit of financial statements but not using Turkish Financial Reporting Standards (TFRS). This communique is in effect starting from January 1, 2018. The BOBI FRS is consisted of 27 Sections and 9 Appendices including Definitions of Financial Statements. The BOBI FRS is prepared by using a more simple and clear format than the TFRS and out-of-scope details are omitted. The purpose of the BOBI FRS is to provide that the companies subject to independent audit but not using TFRS will issue useful, accurate and comparable consolidated and separate financial statements. With implementation of BOBI FRS, financial statements that make the real performance of the company understandable and that will report asset and sources at real amounts.

The purpose of this study is to compare the 4 standards related to financial instruments in TFRS (TAS 32 Financial Instruments: Presentation, TAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, TFRS 7 Financial Instruments: Disclosures, TFRS 9 Financial Instruments) to the Section 9: Financial Instruments and Equity of the BOBI FRS, and to demonstrate the similarities and differences.

Key Words: Financial Instruments, Turkish Financial Reporting Standards (TFRS), Financial Reporting Standards for Large and Medium-sized Entities (BOBI FRS).

Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ile Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları (BOBI FRS) Kapsamında Finansal Araçların Karşılaştırılması

ÖZET

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını (TFRS) uygulamayan bağımsız denetime tabi şirketlerin, finansal tablolarının hazırlanmasına yönelik Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardını (BOBI FRS) 30138 Sayılı Tebliğ ile 29 Temmuz 2017 tarihli Resmi Gazetede yayınlamıştır. Bu tebliğ ile, 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren BOBI FRS'nin uygulanmasına başlanmıştır. BOBI FRS, 27 Bölüm ve finansal

tablolar ile ilgili tanımları içeren 9 Ek'ten oluşmaktadır. TFRS'ye göre daha sade ve açık bir dille hazırlanmış ve kapsam dışı ayrıntıya yer verilmemiştir. Bu standardın temel amacı, bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamayan işletmelerin konsolide ve bireysel finansal tablolarının ihtiyaca uygun, gerçek ve karşılaştırılabilir bilgi sağlamasını temin etmektir. BOBİ FRS'nin uygulanması ile varlık ve kaynakların gerçek değerleri ile ifade edilebildiği, işletmenin gerçek performansının anlaşılabilirdiği finansal tablolar hazırlanacaktır.

Bu çalışmanın amacı, TFRS'de finansal araçlara yönelik 4 standart (TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum, TMS 39 Finansal Araçlar, TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklama, TFRS 9 Finansal Araçlar) ile BOBİ FRS Bölüm 9: Finansal Araçlar ve Özkaynaklar standardını karşılaştırmak, benzerlikler ve farklılıkları ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Araçlar, Türkiye Finansal Raporlama Standartları, BOBİ Finansal Raporlama Standartları.

1. GİRİŞ

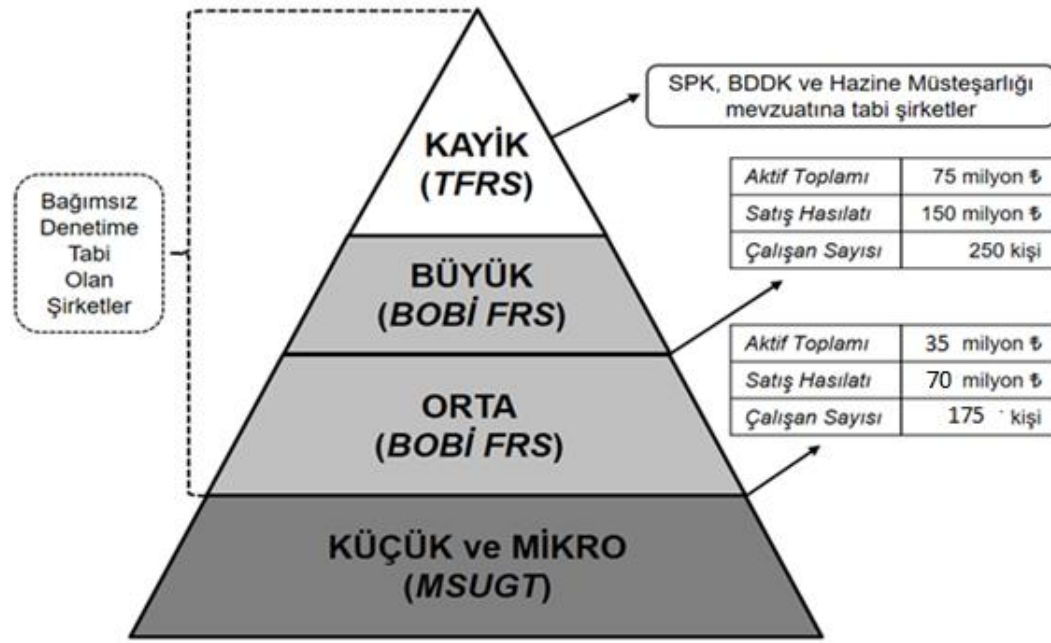
İşletmelerin küresel alanda faaliyet yürütme imkânlarının artması, işletmelerin rekabet kabiliyetlerini de arttırmış ve uluslararası muhasebe uygulamalarının benimsenmesini zorunlu hale gelmiştir (Burton, 2012: 35). IASB (International Accounting Standards Board) tarafından yayımlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) “ortak bir finansal raporlama sistemi oluşturmak” amacını taşımaktadır. 09.07.2009 tarihinde yayımlanan KOBİ'ler için UFRS (IFRS forSME's) seti, işletmelerin yönetim maliyetlerini arttıracığı ve finansal raporlama uygulamalarını karmaşıklaştıracığı gerekçeleri ile Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmemiş ve 2013 yılında yeni bir düzenlemeye dayanak oluşturulması amacıyla 2013/34 Sayılı AB Muhasebe Direktifi yayımlanmıştır (Demir ve Bahadır, 2014: 15).

Aralık 1999 tarihinde Sermaye Piyasası Kanunu (SPK)'na eklenen 4487 Sayılı Kanun'un Ek 1 Maddesi ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) kurulmuştur. Muhasebe standartlarının oluşturulması konusunda daha önce Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından yapılmış olan çalışmalar referans alınarak 2006 yılında UFRS setinin Türkçe tercümesi olan Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'ni yayımlamıştır. 26.09.2011 tarihinde ise 660 Sayılı KHK ile TMSK yerine Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) kurulmuş ve muhasebe standartları ile ilgili çalışmalarda KGK yetkilendirilmiştir.

Türk Ticaret Kanununun 2012 yılındaki yenilenmesine kadar Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının (TFRS) uygulanması, SPK'ya tabi halka açık işletmelerle sınırlı tutulmuştur (Ataman ve Cavlak, 2017:154). 2014 yılında Kamu Gözetimi Kurumu (KGK), TFRS uygulama kapsamını bağımsız denetim kapsamından ayırıştırarak, diğer ülke uygulamalarında olduğu gibi Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK) ile sınırlandırmıştır (Ataman ve Cavlak, 2017:154).

KGK, TMSK tarafından tercüme edilmiş olan TFRS'leri yayımlama ve revize etme çalışmalarının yanı sıra 2013/34 Sayılı AB Muhasebe Direktifi ile tam uyumlu yerel bir finansal raporlama seti hazırlanması için 2015 yılında taslak bir metin yayımlamıştır. İngiltere ve İrlanda'da 2015 yılında yürürlüğe giren ve FRS 102 olarak adlandırılan yerel finansal raporlama seti de referans alınarak Türkiye'deki bağımsız denetime tabi şirketler için hazırlanan “Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi” metni, kamuoyu görüşleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Sonuç olarak Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı(BOBİ FRS) adıyla 29.07. 2017 tarihinde 30138 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 2018 yılı itibariyle uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir (Gökçen vd.,438).

BOBİ FRS, bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamayan işletmelerin finansal tablolarında uygulayacakları finansal raporlama çerçevesidir (KGK, 2017:1). Bu raporlama çerçevesi, 2013/34 No'lu Avrupa Birliği Muhasebe Direktifi, Birleşik Krallık ve İrlanda Cumhuriyetinde Geçerli Finansal Raporlama Standardı (FRS 102) referans alınarak hazırlanmıştır. TFRS'ler, Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK'ler) tarafından; BOBİ FRS'ler ise bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamak zorunda olmayan işletmeler tarafından uygulanacaktır (Ataman ve Cavlak, 2017:157). BOBİ FRS'yi uygulayacak işletmeler iki yıl geçmedikçe, isteğe bağlı olarak TFRS'yi uygulayamaz. Öte yandan isteğe bağlı olarak TFRS'yi uygulayan işletmelerin BOBİ FRS'yi uygulayabilmesi için en az iki yıl süreyle TFRS'yi uygulaması gerekmektedir (30138 Sayılı Tebliğ).

Şekil 1. Şirketlerin Sınıflandırılması (www.kgk.gov.tr)

Aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatının hesaplanmasında işletmenin ve bağlı ortaklarının BOBİ FRS'ye göre hazırlanmış finansal tabloları dikkate alınmaktadır. Aynı zamanda işletmenin BOBİ FRS'ye göre finansal tablo hazırlamayan bağlı ortaklıklarının bulunması durumunda, bu bağlı ortaklıkların vergi mevzuatı çerçevesinde hazırlayıp vergi dairelerine sunulan finansal tabloları esas alınmaktadır (30138 Sayılı Tebliğ). Küçük ve mikro işletmeler ise finansal tablolarının hazırlanmasında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğini (MSUGT) uygulayacaklardır. MSUGT, vergi matrahını doğru tespit edebilmek temel amacı olması (Yünlü, 2016: 27) ve MSUGT'un bilanço tarihi sonrası olaylar, ertelenmiş vergi, konsolidasyon vb. bazı konularda içerik sunmuyor olması, MSUGT'e göre oluşturulan finansal raporların uluslararası düzeydeki karşılaştırılabilirliğini önemli ölçüde ortadan kaldırmaktadır (Öztürk, 2017:595).

BOBİ FRS, Bölüm 9: Finansal Araçlar ve Özkaynaklar Standardı, finansal varlık ve yükümlülükler ile özkaynak araçlarının muhasebeleştirilmesine ilişkin hususları açıklamayı amaçlamaktadır. Standarda göre; Finansal araçlar, "bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda (yükümlülüğünde) ya da özkaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan sözleşmelerdir" BOBİ FRS (pf. 9.3). BOBİ FRS'de de finansal araç sınıflaması için TMS 32 hükümleri referans alınmıştır. Buna göre finansal araçlar finansal varlık, finansal yükümlülük ve özkaynak aracı olarak sınıflandırılmaktadır (BOBİ FRS, pf. 9.4). TFRS'de finansal araçlara yönelik standartlar ile uyumlu düzenlemeler içermekle birlikte daha sade ve anlaşılır bir yapıya sahiptir. İşletmenin ticari ve ticari olmayan senetli ve senetsiz alacakları ve borçları ile borçlanma araçları, özkaynak araçları ve diğer finansal araçlar standardın kapsamını oluşturur. Söz konusu alacak ve borçların muhasebeleştirilmesi sürecinde vade ayrımı dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Finansal varlık, finansal borçlar ve işletmenin ihraç ettiği özkaynak araçları şunlardır:

- ✓ Senetli veya senetsiz, ticari veya diğer alacaklar
- ✓ Şüpheli hale gelen ticari veya diğer alacaklar
- ✓ Senetli veya senetsiz, ticari veya diğer borçlar
- ✓ Finansal varlık veya finansal borçları (borçlanma araçları)
- ✓ Hisse senedi yatırımları (Özkaynak araçlarındaki yatırımlar)
- ✓ Diğer finansal araçlar

Sermaye alacakları ile bir yıl veya daha kısa olan alacak ve borçlar itibari değer (alacak ve borçların vadesinde taşıdığı değer) üzerinden muhasebeleştirilir. Sermaye alacakları hariç vadesi bir yıldan daha uzun olan alacak ve borçlar itfa edilmiş değeri üzerinden etkin faiz yöntemine (etkin faiz oranı kullanılarak) göre muhasebeleştirilir (Alataş ve Kılıç, 2018:465).

TFRS’de, Ticari ve diğer alacaklar ve borçların muhasebeleştirilmesinde 4 ayrı standart için farklı uygulama ve değerlendirme söz konusudur. BOBİ FRS’de ise vadesi bir yıl ve daha kısa olan alacak ve borçlar itibari değeri üzerinden, vadesi bir yıldan uzun olanlar itfa edilmiş değerleri ile ölçülür (BOBİ FRS, pf. 9.8).

Finansal varlık veya finansal varlık grubunda gözlemlenebilir kanıtların bulunması durumunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılması mümkündür. Gözlemlenebilir kanıtlar (BOBİ FRS, Pf. 9.34);

1. İhraç edenin veya borçlunun önemli ölçüdeki finansal sıkıntısı,
2. Faiz veya anapara ödemelerinde bir gecikme veya temerrüt olması gibi, sözleşmenin ihlali durumu,
3. Borç verenin borçluya normal koşullarda verilmeyecek imtiyazları borçlunun sıkıntılarından dolayı vermesi,
4. Borçlunun iflas etmesi,
5. Ekonomideki veya sektördeki bazı olumsuz gelişmelerden dolayı finansal varlıklardan öngörülen nakit girişlerinde dikkat çekici azalışların görülmesi,
6. Borçlunun faaliyet gösterdiği teknolojiyi, piyasayı, ekonomik veya yasal ortamı olumsuz etkileyen gelişmelerin oluşması,

Borçlanma aracı niteliğindeki menkul kıymetler, banka kredileri ve ihraç edilmiş menkul kıymetler, itfa edilmiş değerleri üzerinden, türev araçları gerçeğe uygun değeri üzerinden değerlendirilir. Değerleme farkı kâr veya zarara yansıtılır (BOBİ FRS, Pf.9.26).

Tablo 1: BOBİ FRS ve TFRS Karşılaştırması

FİNANSAL ARAÇLAR	BOBİ FRS	TFRS
ÖLÇÜM	Vadesi bir yıl veya daha kısa olanlar itibari değeri üzerinden, Vadesi bir yıl veya daha uzun olanlar itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülmektedir.	İtfa edilmiş maliyetinden, Gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire Gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara
DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ	Değer düşüklüğüne ilişkin gözlemlenebilir kanıtların bulunması durumunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılmaktadır.	Beklenen kredi zararı yaklaşımı
ÖZKAYNAK YATIRIMLARI	Borsada işlem görenler gerçeğe uygun değerleri (piyasa değeri) üzerinden, borsada işlem görmeyenler maliyet üzerinden	Gerçeğe uygun değerleri
BORÇLANMA ARACI NİTELİĞİNDEKİ MENKUL KIYMET YATIRIMLARI	İtfa edilmiş değeri üzerinden ölçülmektedir.	<ul style="list-style-type: none">• İtfa edilmiş maliyeti üzerinden• Gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire• Gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara
BANKA KREDİLERİ VE İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER	İtfa edilmiş değer üzerinden ölçülmektedir.	<ul style="list-style-type: none">• İtfa edilmiş maliyeti üzerinden• Belirli durumlarda gerçeğe uygun değer
TÜREV ARAÇLAR	Gerçeğe uygun değer	BOBİ FRS ile TFRS 9 uyumludur.

(Kaynak:www.pwc.com.tr, Erişim Tarihi:16.04.2018)

TFRS’de alacak ve borçlar, uygulama kolaylığı dışında itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülmelidir. Beklenen kredi zararı yaklaşımına göre değer düşüklüğü karşılığı ayrılması mümkün olup hisse senedi

yatırımları gerçeğe uygun değerleri üzerinden değerlendirilir. Borçlanma aracı niteliğindeki menkul kıymetler, banka kredileri ve ihraç edilmiş menkul kıymetler itfa edilmiş maliyeti üzerinden, türev araçları gerçeğe uygun değeri üzerinden değerlendirilir. MSUGT/VUK uygulamalarında senede bağlanmış tüm alacak ve borçlar reeskonta tabi tutulabilir, dava ve icra safhasındaki alacaklar için değer düşüklüğü karşılığı ayrılabilir, hisse senetleri alış bedeli ile değerlendirilir (VUK, md. 279). Borçlanma aracı niteliğindeki menkul kıymetler borsa rayıcı üzerinden veya alış bedeline vade sonuna kadar işleyen faizin eklenmesiyle bulunan tutar üzerinden değerlendirilir. Tahviller itibari değeri ile banka kredileri işlenmiş faizi ile birlikte mukayyet değeri ile değerlendirilir. Türev araçlarının muhasebeleştirilmesi için kesinleşmiş bir hesap olmamakla birlikte serbest hesaplar kullanılabilir (Nair, 2018:3).

2. FİNANSAL VARLIKLAR VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

BOBİ FRS'ye göre, Finansal Varlık, Nakit, başka bir işletmenin özkaynağına dayalı finansal araç, başka bir işletmeden nakit ya da başka bir finansal varlık almak için veya finansal varlık veya yükümlülüklerin işletmenin lehine olabilecek şartlarda, başka bir işletme ile takas edilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan haktır (Güler, 2018:217). Gelecekte sağlayacağı ekonomik fayda, nakit veya başka bir finansal varlık elde etme hakkı yerine, hizmet veya mal alımı olan varlıklar ile sözleşmeye bağlı olmayan varlıklar, finansal varlık değildir. Finansal varlıklar; Kasa, Alınan Çekler, Bankalar, Türev Finansal Araçlar, Hisse Senetleri, Özel Kesim Tahvil Senet ve Bonoları, kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları, Diğer Menkul Kıymetler, Alıcılar, Alacak Senetleri, Şüpheli Ticari Alacaklar, Diğer Şüpheli Ticari Alacaklar, Bağlı Menkul Kıymetler, İştirakler, Bağlı Ortaklıklar ve İş Ortaklıkları (Güler, 2018:221). İşletme, bir finansal varlığı bunları doğuran sözleşme hükümlerine taraf olduğu anda kayda alır (BOBİ FRS, pf.9.5).

2.1. Senetli ve Senetsiz Alacaklar

İşletmenin ticari ve ticari olmayan işlemlerinden kaynaklanan senetli ve senetsiz alacakları bu kapsamda değerlendirilir (BOBİ FRS, pf. 9.7). Kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıl ve daha kısa vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari veya diğer alacakları nominal değer üzerinden ölçülür. Kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıldan daha uzun vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari veya diğer alacakları ise itfa edilmiş değeri üzerinden ölçülür (BOBİ FRS, pf.9.8). İtfa edilmiş değeri üzerinden ölçülen ticari alacaklara ilişkin etkin faiz yöntemine göre hesaplanan faiz tutarı Kâr veya zarar tablosunda 'Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler' hesabında, diğer alacaklara ilişkin etkin faiz yöntemine göre hesaplanan faiz tutarı ise 'Faiz Kâr Payı vb. Gelirler' hesabında gösterilir (BOBİ FRS, Pf. 9.9).

2.2. Finansal Varlıkların İtfa Edilmiş Değeri Üzerinden Ölçümü

Kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıldan daha uzun vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari ve diğer alacaklar itfa edilmiş maliyet değeri üzerinden ölçülecektir (BOBİ FRS, Pf. 9.8).

Kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıldan daha uzun vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari veya diğer alacakları ise itfa edilmiş değeri üzerinden ölçülür. İtfa edilmiş değeri üzerinden ölçülen ticari alacaklara ilişkin etkin faiz yöntemine göre hesaplanan faiz tutarı Kâr veya zarar tablosunda 'Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler' hesabında, diğer alacaklara ilişkin etkin faiz yöntemine göre hesaplanan faiz tutarı ise 'Faiz Kâr Payı vb. Gelirler' hesabında gösterilir (BOBİ FRS, Pf. 9.9).

2.3. İtfa Edilmiş Değer ve Etkin Faiz Yöntemi

Finansal varlık veya bir finansal borcun itfa edilmiş değerinin hesaplanması ve faiz gelir veya giderlerinin ilgili olduğu dönemin kâr veya zarar dağıtımında kullanılan yöntem etkin faiz yöntemidir (Güler,2018:223).

Örnek Uygulama: (P) işletmesi, 01.06.2018 tarihinde KDV hariç peşin değeri 10.000 TL olan bir ticari malı aylık %1 faizle 13 ay vadeli satmıştır. KDV vadeli fiyat üzerinden hesaplanarak peşin tahsil edilecektir.

$$GD=BD*(1+f)^n$$

$$GD=10.000*(1+0,01)^{13}$$

$$GD=10.000*(1,01)^{13}$$

$$GD=10.000*1,13809$$

$$GD=11.381 TL$$

$$\text{Faiz}=11.381-10.000=1.381 TL$$

✓ 01/06/2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ALICILAR	11.381	
BANKALAR	2.048	
YURT İÇİ SATIŞLAR		10.000
ERTELENMİŞ GELİRLER		1.381
HESAPLANAN KDV		2.048

✓ 31/12/2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ERTELENMİŞ GELİRLER	721	
FİNANSMAN GELİRİ		721

(1 Haziran 2018'den 31 aralık 2018'e kadarki 7 aylık süreye ait finansman geliri $10.000 = (1+01)^7 = 10.721$)

BOBİ FRS Kârı $11.381 - 10.721 = 660$ TL eksik çıkmaktadır. Dolayısıyla, yasal defterden çıkan kâr veya zararın BOBİ FRS açısından düzeltilmesi gerekmektedir. Ayrıca yasal defter kayıtları gereği 660 TL ertelenmiş gelir hesabı da vergilendirilmiş olmaktadır. Bu nedenle VUK'a göre vergilendirilen bu tutarın %20'si kadar ertelenmiş vergi alacağının hesaplanması ve kaydedilmesi gerekir. Fakat uygulamalarda BOBİ FRS ve TFRS arasındaki önemli farklılıklar vurgulanmak istendiğinden ertelenmiş vergi konusu ihmal edilmiştir (Gökçen vd., 2018:443). BOBİ FRS'ye göre büyük işletmeler ertelenmiş vergileri hesaplar ve raporlar ancak, orta büyüklükteki işletmelerin ertelenmiş vergileri bireysel finansal tablolarında raporlaması zorunlu değildir (Gücenme Gençoğlu, 2017:5).

✓ 31.12.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	132	
ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ		132
$660 * 0.20 = 132$		

VUK ve MSUG'lerine göre vade farklarının satış hesabına dâhil edilmesi gerekmektedir.

✓ 01.06.2018 Tarihli Yasal Defter Kaydı

120-ALICILAR	11.381	
102-BANKALAR	2.048	
600-YURT İÇİ SATIŞLAR		11.381
391- HESAPLANAN KDV		2.048

3. ŞÜPHELİ TİCARİ VE DİĞER ALACAKLAR

Şüpheli alacaklar, çeşitli nedenlerle tahsil imkânlarının güçleşmiş olduğu tahmin edilen alacakları ifade eder (BOBİ FRS, pf. 9.10).

MSUGT’de şüpheli alacak karşılıklarına ilişkin hesap isimleri belirtilmiş olmakla birlikte hangi durumlarda karşılık ayrılacağı VUK’da açıklanmıştır. Buna göre, ticari veya zirai kazançtan kaynaklanan alacaklar için, vadesi geçmiş ve yasal yollardan en az bir kez istenmiş olması durumunda karşılık ayrılabilir (Şen ve Özbirecikli, 2018:477). Ancak, BOBİ FRS’ye göre ticari olsun olmasın her türlü alacağa karşılık ayrılacaktır (Güler, 2018:238).

Örnek Uygulama: (P) işletmesi, 30.06.2017 tarihinde şüpheli hale gelen 10.000 TL’lik senetsiz bir alacağı için şüpheli ticari alacak karşılığı ayırmıştır. Ancak, söz konusu alacağın vadesi 31.03.2018 tarihinde dolmuş ve alacak için icra yoluna başvurulmuştur.

✓ 30.06.2017 Tarihli Yasal Defter Kaydı

128-ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	10.000	
	120-ALICILAR	10.000
Alacağın Şüpheli Hale Gelmesi		

✓ 30.06.2017 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

654-KARŞILIK GİDERLERİ	10.000	
	129-ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK KARŞILIĞI	10.000

ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	2.000	
	ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ	2.000

✓ 31.03.2018 Tarihli Yasal Defter Kaydı

KARŞILIK GİDERLERİ	10.000	
	ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK KARŞILIĞI	10.000

Şüpheli alacaklar karşılığı, defter değerinde yapılan değişikliklere ilişkin düzeltme olarak kabul edilir, bilançoda neti gösterilir (BOBİ FRS, pf. 19.2).

4. FİNANSAL BORÇLAR VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

BOBİ FRS’ye göre Finansal Borç, Başka bir işletmeye nakit ya da başka bir finansal varlık verilmesi yükümlülüğü veya finansal varlık veya yükümlülüklerin işletmenin aleyhine olabilecek şartlarda başka bir işletme ile takas edilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan yükümlülüktür. Sözleşmeye bağlı olmayan yükümlülükler finansal borç değildir. Finansal borçlar olarak; Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri, Banka Kredileri, Türev Finansal Araçlar, Finansal Kiralama İşlemlerinden Doğan Borçlar, Çıkarılmış Bonolar ve Senetler, Satıcılar, Borç Senetleri ve Çıkarılmış Tahvilleri sayabiliriz.

İşletme, bir finansal borcu bunu doğuran sözleşme hükümlerine taraf olduğu anda kayda alır (BOBİ FRS, pf. 9.5).

4.1. Senetli ve Senetsiz Borçlar

İşletmenin ticari ve ticari olmayan işlemlerinden kaynaklanan senetli ve senetsiz borçları bu sınıf kapsamında değerlendirilir (BOBİ FRS, pf. 9.7).

İlk defa kayda alındığı tarih ile ödeneceği tarih arasındaki süre bir yıl veya daha kısa olan borçlar itibari değer üzerinden ölçülür. İlk defa kayda alındığı tarih ile ödeneceği tarih arasındaki süre bir yıldan uzun olan borçlar ise itfa edilmiş değeri üzerinden ölçülür (BOBİ FRS pf. 9.8). Buna göre; Kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıl ve daha kısa vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari veya diğer borçları nominal değer üzerinden, kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıldan uzun vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari veya diğer borçları ise itfa edilmiş değeri üzerinden ölçülür.

4.2. Finansal Borçların İtfa Edilmiş Değeri Üzerinden Ölçümü

Kayda alındığı tarihte işletmenin bir yıldan daha uzun vadeli olan senetli veya senetsiz, ticari veya diğer borçları itfa edilmiş değeri üzerinden ölçülür (BOBİ FRS pf. 9.8).

Örnek Uygulama: (P) işletmesi, 01.06.2018 tarihinde KDV hariç peşin değeri 10.000 TL olan ticari malı aylık %1 faizle 13 ay vadeli olarak satın almıştır. KDV vadeli fiyat üzerinden hesaplanarak peşin ödenecektir.

✓ 01.06.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

TİCARİ MALLAR	10.000	
ERTELENMİŞ GİDERLER	1.381	
İND. KDV	2.048	
	BANKALAR	2.048
	SATICILAR	11.381

• Malın 2018 Yılında Satılması Durumu

✓ 31.12.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı (satış kaydı ihmal edilmiştir)

621- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	11.381	
	153-TİCARİ MALLAR	11.381

✓ 31.12.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı (satış kaydı ihmal edilmiştir)

SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ 10.000		
FİNANSMAN GİDERİ	721	
	TİCARİ MALLAR	10.000
	ERTELENMİŞ GİDERLER	721

ERTELENMİŞ VERGİ GİDERİ	132	
	ERTLENMİŞ VERGİ BORCU	132
660*0.20=132		

✓ 30.06.2019 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ERTELENMİŞ VERGİ BORCU	132	
DÖN. KÂRI VERGİ VE DİĞ. Y.Y. KARŞ.		132

- **Malın 2018 Yılında Satılmaması Durumu**

✓ 31.12.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

FİNANSMAN GİDERİ	721	
ERTELENMİŞ GİDER		721
ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI	144	
ERTELENMİŞ VERGİ GELİRİ		144
721*0.20=144		

5. BORÇLANMA ARAÇLARI

İşletmenin ticari ve diğer alacakları ile ticari ve diğer borçları dışında kalan borçlanma araçlarını ifade eder. Borçlanma aracı niteliğindeki finansal varlıklara örnek olarak, vadeli mevduatlar, devlet tahvili, hazine bonosu, özel sektör tahvili ve özel sektör bonoları; finansal borçlara ise, alınan krediler, ihraç edilen tahvil ve ihraç edilen bonolar örnek olarak gösterilebilir (BOBİ FRS, pf. 9.13).

Örnek Uygulama: (P) işletmesi 06.06.2018 tarihinde (A) bankasında 90 gün vadeli mevduat hesabı açtırmış ve hesaba 10.000 TL yatırmıştır. Yıllık faiz oranı %8'dir. Banka bu işlem için 100 TL nakit işlem masrafı almıştır.

✓ 06.06.2018 Tarihli Yasal Defter Kaydı

102-BANKALAR	10.000	
653-KOMİSYON GİD.	100	
100-KASA		10.100

BOBİ FRS'ye göre yapılacak kayıta ise, bankada açtırılan mevduat hesabı, ilk kayıt esnasında işlem maliyetleri de eklenerek işlem fiyatı üzerinden ölçüleceğinden, işlem maliyeti, ilk kayıta işlem fiyatına dâhil edilecektir.

✓ 06.06.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

BANKALAR	10.100	
KASA		10.100

6. ÖZKAYNAK ARAÇLARI

TFRS 9'a göre özkaynak araçlarındaki yatırımların değerinde meydana artışlar kâr veya zararda raporlanabileceği gibi diğer kapsamlı gelirden de raporlanabilmektedir (TFRS 9, pf.5.7.5). BOBİ FRS'de ise gerçeğe uygun değer ölçüm farkları (borsada işlem görenler için) yalnızca kar veya zararda raporlanabilmektedir (BOBİ FRS, pf. 9.20).

Örnek Uygulama: (P) işletmesi 01.11.2018 tarihinde 10.000 TL alış bedelli hisse senetlerini (borsada işlem gören) özkaynağa dayalı finansal araç olarak sınıflandırmıştır. Hisse senetlerinin 31.12.2018 tarihindeki gerçeğe uygun değeri 11.000 TL'dir.

✓ 01.11.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ÖZKAYNAĞA DAYALI FİNANSAL ARAÇ	10.000
BANKALAR	10.00

✓ 31.12.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ÖZKAYNAĞA DAYALI FİNANSAL ARAÇ	1.000
FİNANSAL YATIRIMLAR DEĞER ARTIŞ KAZANCI	1.000

✓ 31.12.2018 Tarihli Yasal Defter Dışında Yapılacak BOBİ FRS Kaydı

ERTELENMİŞ VERGİ GİDERİ	200
ERTELENMİŞ VERGİ BORCU	200

1000*0.20=200

TFRS 9'a göre bir işletmenin gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişimleri diğer kapsamlı gelirden raporlaması halinde finansal durum tablosunun özkaynaklarında bir artış meydana gelecek ve ilgili tutar diğer kapsamlı gelirden de raporlanacaktır. İzleyen dönemlerde söz konusu hisse senetlerinin elde çıkartılması halinde ise, özkaynaklarda izlenen fon tutarı geçmiş yıllar karlarına aktarılacaktır (Örten vd., 2017: 483).

SONUÇ

Ülkemizde, gerçeğe uygun, şeffaf ve güvenilir finansal tablo hazırlanması suretiyle ticarî kârın doğru hesaplanmasını sağlamak amacıyla, sırasıyla Tekdüzen Hesap Planı, MSUGT, TFRS ve son olarak bağımsız denetime tabi olup TFRS uygulamayan işletmeler için KGK tarafından BOBİ FRS standartları yürürlüğe konulmuştur.

Bu çalışma ile, BOBİ FRS 'Bölüm 9 Finansal Araçlar ve Özkaynaklar' standardı ile TFRS Finansal araçlar standardının karşılaştırması yapılmıştır. BOBİ FRS, finansal varlık ve finansal yükümlülük ile özkaynak kavramlarını açıklamak ve nasıl muhasebeleştirileceği konusunda açıklık getirmeyi amaçlamaktadır. Standarda göre, alacak ve borçların muhasebeleştirilmesinde vade önemli bir belirteçdir. Standart, sermaye alacakları ve vadesi bir yıldan az olan alacak ve borçların itibari değeri ile vadesi bir yıldan üstünde olan alacak ve borçların ise itfa edilmiş değeri üzerinden etkin faiz yöntemine göre muhasebeleştirilmesini esas almıştır (BOBİ FRS, pf.9.8). Diğer borçlanma araçları ve banka kredileri itfa edilmiş değer üzerinden ölçülür. Sonraki ölçümünde oluşan fark kâr veya zarara kaydedilmektedir. TFRS'de ise, vadeye kadar elde tutulan yatırımlardan olan ticarî alacak ve borçlar ile diğer alacak ve borçların ilk muhasebeleştirilmesinde vade farkı dikkate alınmamakta, itfa edilmiş maliyet değeri üzerinden muhasebeleştirilmektedir (TFRS 9, pf.4.1.2). Sonraki ölçümde ise itfa edilmiş maliyet değerindeki değişiklikler ait olduğu döneme kâr veya zarar olarak kaydedilir.

BOBİ FRS, borsada işlem gören hisse senetlerinin ilk muhasebeleştirilmesinde işlem fiyatı üzerinden ölçülerek işlem maliyetleri kâr veya zarara yansıtılır. Sonraki ölçümlerinde ise gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülür. Borsada işlem görmeyen hisse senetlerinin muhasebeleştirilmesi ise maliyet bedeli üzerinden ölçülür. Sonraki ölçümlerinde maliyet bedelinden varsa değer düşüklüğü zararları düşülerek

ölçülür. TFRS de özkaynaklar vadesiz olduğundan gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirilmektedir. Sonraki ölçümlerinde ise gerçeğe uygun değer farkı özkaynaklar grubunda “diğer kapsamlı gelir” kaleminde muhasebeleştirilir.

BOBİ FRS, makul bir gerekçe ile tahsil imkânı şüpheli hale gelmiş olan ticari alacaklar için değer düşüklüğü karşılığı hesaplamayı öngörmüştür. TFRS’de ise beklenen kredi zararı yaklaşımına göre ticari alacaklara ilişkin değer düşüklüğü olarak kayıt altına almayı öngörmektedir.

KAYNAKLAR

Alataş, A. ve Kılıç, İ., (2018), “Özet Tablolar İle BOBİ FRS ve TMS/TFRS Arasındaki Farkların Karşılaştırılması”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 64.

Ataman, B. Ve Cavlak, H. (2017), “Büyük Ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) İle Tam Set Türkiye Muhasebe Ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının (TMS/TFRS) Karşılaştırılması”, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt : 2 Sayı :3, ISSN : 2602-2486.

Burton, F. Greg (2012), “A Cross-Cultural Study of the Influence of Country of Origin, Justice, Power Distance, and Gender on Ethical Decision Making”, Journal of International Accounting Research, Cilt: 11, Sayı: 1.

Büyük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS), Resmi Gazete sayısı: 30138 . (Erişim Tarihi: 20.07.2018)

Demir, V. ve Bahadır, O., (2014), “SMMM Yeterlik Sınavları İçin Muhasebe”, Nobel Yayıncılık, Ankara

Gökçen, G., Öztürk, E. ve Güleç, Ö.F., (2018), “BOBİ FRS Ve TFRS’nin Finansal Raporlara Etkileri Açısından Karşılaştırılması”, https://www.researchgate.net/publication/326520098_bobı_frs_ve_tfrs'nın_finansal_raporlara_etkileri_acısından_karşılaştırılması.

Gökçen, G., Ataman, B. ve Çakıcı, C. (2016). “Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları”, 2. Baskı, İstanbul: Beta Basım. Güler, İ. (2018). “BOBİ FRS Uygulaması”, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

Gücenme Gençoğlu, Ü., (2017), “Temel Konularda BOBİ FRS ve TMS/TFRS Karşılaştırması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi.

<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/BOB%C4%B0%20FRS.pdf>. (Erişim Tarihi: 21.10.2018).

Kıymetli Şen, İ. ve Özbirecikli, M. (2018), “BOBİ FRS’nin Muhasebe Uygulamalarına Getirdiği Değişiklikler: BOBİ FRS, TMS/TFRS Ve Mevcut Muhasebe Sistemi Çerçevesinde Bir İnceleme”, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Özel Sayı: 462-484.

Nair, V. (2018), <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/vedatnair/064/>. (Erişim Tarihi: 27.11.2018)

Örten, R., Kaval, H. ve Karapınar, A. (2017). “Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları”, Genişletilmiş 10. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Öztürk, E. (2017), Finansal Varlıkların Ölçme ve Muhasebeleştirme Esaslarının Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Karşılaştırılması, Journal of Business ResearchTurk, S.314.

Resmi Gazete, 26 Mayıs 2018 Tarihli ve 30432 Sayılı, Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar.

Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS), www.kgk.gov.tr (17.8.2018).

Yünlü, Murat (2016), “Bağımsız Denetime Tabi Olup TMS/TFRS’leri Uygulama Kapsamında Olmayan İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları”, Muhasebe ve Denetim Dünyası, Cilt: 1, Sayı: 1.